אסתר — חוברת 4: תוכנית למנחה

לעת כזאת | יום חמישי, 29 באוקטובר 2026 | 19:00–20:30

מטרה: לעזור לקבוצה לעבור מהתבוננות בעם הנתון בסכנה להבנת תגובתה של אסתר והמחיר הכרוך בה, תוך שימת לב לאנשים הרגילים שתומכים בה. שמרו על הקצב האישי והקשוב שעבד בחוברות 1–3. דף המשתתפים נועד לעיון, לא להקראה של חמישה עמודים.

זמן	הנחיית הקבוצה
19:00–19:18	שתפו במה שעבר עליכם השבוע: רגעים טובים וקשים, אירועים משמעותיים, פרטים משעשעים ובקשות לתפילה. מותר גם לדלג.
19:18–19:27	סכמו את חוברת 3, חזרו למושג סונדר וקראו בעמוד הפותח: אסתר 4:1–10.
19:27–19:44	קראו את עמודי הסיפור 1–7. עצרו אחרי עמוד 4, ולרגע קצר גם אחרי עמוד 7.
19:44–19:48	קראו בכריכה האחורית: אסתר 4:11–5:1, לפני שהקומיקס מגיע לקטע הזה.
19:48–20:02	קראו את עמודים 8–11; עצרו בכפולה המרכזית, עמודי הסיפור 10–11.
20:02–20:19	קראו את עמודים 12–21. שימו לב להכנות המשותפות; סיימו בהתבוננות שקטה בעמוד האחרון.
20:19–20:30	השוו בין הטקסט לקומיקס, בחרו תגובה אחת והתפללו יחד.

הכינו את החוברת ואת החדר

סמנו את עמודי הסיפור 1, 4, 7, 10–11, 15–16 ו־21. מספר עמוד הסיפור + 2 = מספר העמוד בקובץ ה־PDF. בחרו שני קוראים לפסוקים; אם הקבוצה נהנית מכך, הזמינו קוראים שונים לדמויות. קראו כל לוח, אבל שוחחו רק בתחנות שנבחרו. לוחות שקטים זקוקים לכמה שניות, לא להרצאה.

שינוי חשוב לעומת חוברת 3: קראו את הקטע שבכריכה האחורית לפני עמוד סיפור 8. הוא מתחיל ב־4:11, שאליו הקומיקס מגיע לפני הכפולה המרכזית. כך קריאת המקרא קודמת לסצנות המתאימות. הקריאה מסתיימת ב־5:1; השאירו את 5:2 ואת תגובת המלך לפעם הבאה.

שמרו על אחת־עשרה הדקות האחרונות

אם השיתוף האישי נמשך עשרים דקות, קצרו את הסיכום בשתי דקות. אם הקריאה מתארכת, הסתפקו בשאלה אחת בעצירה בעמוד 7 וותרו על השיחה בעמודים 15–16. שמרו על שתי קריאות הפסוקים, על הכפולה המרכזית, על ההתקרבות השקטה בסוף ועל תפילת הסיום.

קריאת אסתר באינטרנט

esther.gappjunction.com/he

סרקו כדי לעיין באתר. בחרו "לקרוא את אסתר" ופעלו לפי הנחיות הגישה באתר לחוברות הדיגיטליות הזמינות.

הנחיית המחצית הראשונה

התחילו בקשר אישי ובמקרא

סיכום במשפט: ״בפעם הקודמת, צו קיסרי הגיע למשפחות יהודיות רגילות בזמן שהמלך והמן ישבו לשתות.״ הזמינו זיכרון של סצנה אחת, הגדירו בקצרה סונדר ובקשו מהמשתתפים לעקוב אחר מישהו מלבד אסתר. קראו בעמוד הפותח: אסתר .4:1–10

עמודים	לשים לב ולהבחין	שאלה או הנחיה
1–2	האבל הפומבי והצום במחוזות מופיעים במקרא (4:1–3). משפחתם של נחום וקציעה היא בדיונית; העבודה שנקטעה ממחישה חיים רגילים.	תנו ללוח השקט לנשום. ״מה נשאר לא גמור כשהפחד מגיע?״ אם הזמן קצר, הסתפקו בתשובה אחת.
3–4	מצוקתה של אסתר, הבגדים שהיא שולחת וסירובו של מרדכי מופיעים במקרא (4:4). העובדת, תירה המופיעה בשם וזיכרון המחטים הם תוספות.	עצירה אחרי עמוד 4: ״למה בגדים נקיים לא יכולים לפתור את זה? מה משתנה כשאסתר שואלת מה קרה?״ אל תתארו את החסד הראשוני שלה כטיפשות.
5–6	התך מקבל מידע ועותק של הצו (4:7–9). האזהרה העולה בזיכרון מזכירה את 2:21–23; ההעמדה המדויקת של הסצנה נוצרה בקומיקס הקודם.	עקבו אחר העותק: מרדכי ← התך ← אסתר. הוא משמש לה ראיה. הצו שנתלה לעיני הציבור הוא עותק נפרד.
6–7	הבקשה לפגישה שאינה נענית, הימים שחולפים, הסירוב להעביר את הסיכון להתך וזיכרון הכתר שנארז הם בדיוניים.	עצירה קצרה אחרי עמוד 7: ״אילו אפשרויות היא מנסה, ולסכנתו של מי היא נותנת את הדעת?״ המקרא אינו מתאר בקשה רשמית שנדחתה.

קראו את הכריכה האחורית לפני עמוד 8

קראו אסתר .5:1–4:11 אמרו לקבוצה: ״כעת קראנו את הקטע שמאחורי ההחלטה של אסתר. בואו נראה איך הקומיקס מדמיין את החוויה.״ שלושים הימים הם הזמן שעבר מאז שהמלך הזמין אותה בפעם האחרונה, ולא שלושים ימים מאז הצו או ביקורו הראשון של התך.

קראו את עמודים 8 ו־9

אסתר מתארת סכנה ממשית בתוך הסיפור והיעדר הזמנה. תשובתו של מרדכי משלבת אזהרה וביטחון. הקומיקס מעניק לשניהם פחד וחיבה; המקרא אינו מתעד את המשפט ״הלוואי שיכולתי ללכת במקומה״. אל תראו בפחדה הוכחה לאנוכיות או לחוסר אמונה.

שמרו על בהירות בשאלת האחריות: המן תכנן את הפגיעה, והסמכות המלכותית אישרה אותה. אסתר מתבקשת להתמודד עם סכנה שאחרים יצרו. תגובתה אינה מעבירה אליה את האשמה על הצו.

ההחלטה והתגובה המשותפת

הכפולה המרכזית — עמודי סיפור 10 ו־11

פתחו את הכפולה המודפסת (PDF 12–13). התחילו בחלק העליון משמאל: השאלה על מעמדה. התבוננו בחלק העליון מימין בשקט. אחר כך קראו את הסצנה התחתונה הרציפה לרוחב הקפל: הקריאה לצום ונחישותה. אל תקראו תחילה את כל העמוד השמאלי ואחריו את כל הימני.

תנו 45–30 שניות של התבוננות שקטה, ואז הזמינו שניים או שלושה משתתפים לדבר. שמרו את כל רצף עמודים 11–8 ואת השיחה הזאת בתוך חלון הזמן .19:48–20:02

- מה מאפשרות לנו המילים "מי יודע" לומר על ייעודה, ומה הן משאירות פתוח?
- מה משתנה כשאסתר אומרת להתאסף ולצום? מי מכוון כעת את התגובה?
- מה אומרות המילים "אם אאבד" על הסיכון? מה הן אינן מבטיחות?

עמודים	לשים לב ולהבחין	שאלה או הנחיה
12–14	מרדכי פועל לפי הנחיותיה (4:17). השליחים הנקובים בשם, הרחובות, ההזמנה למלוות וסצנות הבתים הם בדיוניים. אמונתה והשתתפותה של סלמה אינן מצוינות; לא נאמר שרינה צמה.	"העבודה הרגילה של מי מאפשרת תגובה משותפת?" שימו לב להיפוך: קודם אסתר פעלה לפי מרדכי, ועכשיו מרדכי פועל לפי אסתר.
15–16	געגועיה של שרי לחדשות ממשפחתה, התפירה שהושלמה, הזיכרון, הליווי והחזרה הראשונה הם תוספות.	עצירה לבחירה: "מה שרי צריכה בזכות עצמה? מה היא יכולה להציע בלי להכיר את המשבר כולו?" אל תהפכו אותה רק לאמצעי לתמיכה באסתר.
17–18	הצום ובגדי המלכות ביום השלישי מעוגנים במקרא (4:16; 5:1). החזרות, שינוי הסגירה בבגד וההכנות המוקדמות למשתה הם תוספות.	שימו לב להכנה ולחסד המעשי. אל תסבירו את מטרתו המאוחרת של המשתה או את תוצאותיו. לוח ההכנות שבקומיקס אינו נאמר בפרק 4.
19–21	בגדי המלכות, החצר הפנימית והמלך היושב על כיסאו מבוססים על 5:1. המלווים עד הדלת וההליכה האיטית הם הרחבה חזותית ודרמטית.	קראו ברצף ללא הפרעה; השאירו את עמוד 21 פתוח למשך 45–30 שניות. השרביט עדיין לא הושט. שאלו: "מה היא בחרה, ומה היא עדיין אינה יודעת?"

הגיבו והתפללו

הקדישו כארבע דקות לשאלת יישום אחת, שתי דקות לתגובה כתובה ולשיתוף של משתתף אחד או שניים, וחמש דקות לבקשות התפילה של הקבוצה. שאלו: "איזה צעד אחראי אני יכול/ה לעשות, וממי כדאי לי לבקש עזרה?" אפשרו לדלג או להרהר בפרטיות.

תפילה: "אלוהים, עזור לנו להקשיב לפני שאנחנו ממהרים לתקן. תן לנו אומץ להשתמש בהשפעה שלנו באכפתיות, וענווה לבקש עזרה. למד אותנו להישאר קרובים למי שפוחדים. הנחה את הצעד הנאמן הבא שלנו כשאיננו יכולים לראות את התוצאה. אמן." כללו את הבקשות שעלו בשיתוף האישי.

הערות למורה על הטקסט והפרשנות

ד״ר קריסי כמדריך

התכוננו מתוך הדיון בפרק 4 בתמליל שסופק: התחילו מעט לפני ציון הזמן המשוער ,30:00 והמשיכו בחילופי הדברים בין אסתר למרדכי, דרך הצום ועד ההתקרבות ביום השלישי. התמליל נוצר בסיוע בינה מלאכותית; השתמשו בפרפרזות, לא בציטוטים המיוחסים לו מילה במילה. בהנחיה הערב עצרו לפני תגובת המלך.

תרומה שכדאי לשמור	הסתייגות שיש להבהיר
אפשר לקרוא יחד את ההשגחה ואת מעמדו של אדם.	הסיפור העברי אינו מזכיר את אלוהים במפורש. ״מי יודע״ (4:14) מזמין הרהור בלי לטעון שאנחנו יכולים לזהות את הסיבה המדויקת של אלוהים לכל נסיבה.
כלל הכניסה אל המלך מעניק להחלטה משקל ממשי.	עונש המוות וחריג השרביט הם הדברים שאסתר מדווחת עליהם ב־4:11. אין להכליל אותם לכלל מתועד במלואו לגבי כל מלך פרסי או כל מפגש.
המשבר דורש מאסתר לפעול.	מרדכי מדבר בתקיפות, אבל הטקסט אינו מסביר במלואו כיצד הוא יודע שתבוא רווחה. לא הוא ולא המספר מבטיחים שאסתר תישאר בחיים.
הצום מבטא את רצינות התגובה המשותפת.	הצום מפורש; התפילה אינה מפורשת בקטע העברי הזה. התוספות היווניות כוללות תפילות. תפילת הסיום שלנו היא תגובה של קבוצה נוצרית, לא ציטוט מ־4:16.

קריאות נוספות שכדאי להביא לחדר

ההוראה הנוצרית המסורתית מזהה לעיתים קרובות השגחה ואומץ אחראי: המעמד יוצר הזדמנות לשרת; הישועה אינה מוסברת רק באמצעות כוח גלוי. שמרו על ההבחנה בין אמון באלוהים לבין ודאות שהתוצאה הרצויה לנו תתרחש.

קריאות יהודיות וספרותיות מדגישות סולידריות של עם הנתון בסכנה, חיים בתפוצה, זהות מוסתרת ויכולתה המתפתחת של אסתר ליזום ולפעול. ב־2:20 היא פעלה לפי הוראות מרדכי; ב־4:17 הוא פועל לפי הוראותיה. גם מסעותיו החוזרים של התך מראים כיצד תקשורת מחברת בין עולמות נפרדים.

לרצף הבגדים יש משמעות: בגדים קרועים ושק, בגדים חלופיים שמרדכי מסרב לקבל, ולבסוף בגדי מלכות. השינויים האלה מופיעים בטקסט; הקומיקס מוסיף זיכרונות של צרורות, תיקוני תפירה והכנה גופנית. שאלו כיצד בגדים גם מבטאים אבל וגם מסמנים סמכות.

השתמשו בפסוק המוכר בזהירות

״לעת כזאת״ הוא חלק משאלה המופנית לאישה מסוימת בעת איום על עמה. יישמו אותו דרך אכפתיות אחראית והשפעה זמינה. אל תטענו שכל מכשול תוכנן כדי להציב אדם בסכנה, ואל תאמרו למשתתף שאמונה מחייבת להיכנס למצב שאינו בטוח.

תשובות ורקע שכדאי להכין

מדוע אסתר שלחה תחילה בגדים

אסתר שומעת על אבלו של מרדכי לפני שהתך מסביר את סיבתו (4:4–8). הטקסט מתאר מצוקה ומשלוח בגדים; הוא אינו אומר שהיא רק רצתה לשמור על מראית עין. הקומיקס מציג את תגובתה הראשונה כניסיון מעשי, אך לא מספיק, לעזור. הסירוב מוביל לבירור.

מה פירוש רווחה ממקום אחר

קוראים רבים מבינים את 4:14 כרמז עקיף לעזרה אלוהית. זו פרשנות תאולוגית ללשון עקיפה במכוון. מרדכי מביע ביטחון בדבריו; הפסוק אינו מציין מי יביא את העזרה, אינו מסביר כיצד היא תבוא ואינו מבטיח שאסתר תוכל לפעול ללא סכנה.

כיצד משתלבים שלושים הימים ושלושת הימים

שלושים יום עברו מאז שהמלך הזמין את אסתר בפעם האחרונה (4:11). המקרא אינו מציין את פרק הזמן המדויק בין הצו לתשובתה. הקומיקס מוסיף ניסיונות להשיג פגישה וסצנות המתנה. אסתר מבקשת צום של שלושה ימים, לילה ויום (4:16); היא נכנסת ביום השלישי (5:1). אל תתעקשו על חישוב מודרני של שבעים ושתיים שעות ואל תקבעו תאריך שהמקרא אינו נותן.

מי מכיר בשלב הזה את זהותה של אסתר

המלוות מכירות אותה בחיי היום־יום; התך נושא פנייה הנוגעת במפורש לעמה. ההסתרה הקודמת בסיפור עדיין חשובה (2:10,20). אל תניחו שהמלך או המן כבר קיבלו את המידע, או ששרי שבקומיקס מכירה את התוכנית כולה. הימנעו משימוש במידע מפרקים מאוחרים יותר כדי להסביר תגובה נוכחית של דמות.

מה אפשר לומר על הארמון מבחינה היסטורית

שושן היא מרכז מלכותי ומנהלי פרסי שנחפר. השרידים תומכים ברקע העלילה, לא בכל חדר, חוק, תלבושת או שיחה שמוצגים. שנות מלכותו המקובלות של חשיארש הראשון הן 465–486 לפנה״ס; אם מזהים אותו עם אחשוורוש, המשבר מתרחש בשנת מלכותו השתים־עשרה. מלחמות יוון הן רקע, לא הנושא של פרק 4.

מדוע לתכנן משתה לפני ההתקרבות האחרונה

ההוראה בעמוד סיפור 18 היא הכנה מוקדמת שנוספה בעיבוד. לא אסתר 4 ולא 5:1 מציינים את ההוראה הזאת או את מועדה המדויק. הערב אפשר לשים לב לכך שהיא מתכוננת למרות הפחד; שמרו את הדיון בהזמנה, בתזמון ובאירועים המאוחרים לחוברת הבאה.

מה לעשות אם השיחה נעשית אישית

הודו למשתתף, הקשיבו והימנעו מהפיכת החוויה שלו לשיעור מהיר על גורל. הציעו תפילה או שיחה פרטית אחרי המפגש. איש אינו חייב לחשוף טראומה, להוכיח אומץ או לחקות את הצום. יישומים מועילים יכולים להיות קטנים: להקשיב לסיפורו של אדם, להעביר מסר בנאמנות, ללוות חבר או לבקש עזרה.

מקורות וקריאה נוספת

מקורות השיעור העיקריים: ESTHER_Issue_04_v4_16_PRINT.pdf, שאושר ב־29 באוקטובר 2026; הפסוקים שסופקו בו בתרגום NLT, אסתר 4:1–10 ו־5:1–4:11; והתמליל שסופק, Book of Esther – Bill Creasy Transcript. דברי קריסי מובאים בפרפרזה; התמליל נוצר בסיוע בינה מלאכותית וציוני הזמן בו משוערים.

אסתר 4 והערות (USCCB) | אסתר 4:14 (NET) | שושן (UNESCO)

דף המשתתפים מפנה לפסוקים במקום להדפיס אותם מחדש. השתמשו בעמודי הפסוקים המבוססים על NLT שבקומיקס, או בתנ״ך שלכם. שמרו על ההבחנה בין טקסט מקראי, ראיות היסטוריות, פרשנות, יצירה דרמטית ויישום אישי.